

Buğday Hastalıkları

Автор(и): Растителна защита
Дата: 24.11.2016 Брой: 11/2016

Buğday ürünleri çeşitli hastalıklardan etkilenir; ana etmenler mantarlar ve daha seyrek olarak virüsler ve bakterilerdir. En yaygın hastalıklar arasında şunlar yer alır:

Mantar hastalıkları

Buğday küllemesi.

Erysiphe graminis tarafından neden olunur. Buğdayın yanı sıra, mısır, pirinç ve darı hariç tüm tahıl ürünleri etkilenir. Tahıl yetiştirilen her yerde yaygındır. Verimi %10–30 oranında azaltır ve hasat edilen tahılın kalitesini düşürür. Hastalığın etmenleri bitkinin tüm vejetasyon dönemi boyunca gelişir. Tüm yeşil organlar, özellikle yapraklar saldırıya uğrar. Etkilenen organların yüzeyinde, un serpilmiş gibi kirli beyaz kaplamalar oluşur. Bunlar büyür, birleşir ve sonunda geniş alanları yoğun bir şekilde kaplar ve ilerleyen aşamada açık gri bir renk alır.

Sarı pas.

Puccinia striiformis tarafından neden olunur. Bulgaristan'da hastalık sınırlıdır ve özel ekolojik koşullara sahip bölgelerde ortaya çıkar. Esas olarak buğday, arpa ve çavdar için karakteristiktir. Yapraklar, yaprak kınları ve daha seyrek olarak saplar etkilenir.

Kahverengi (yaprak) pas.

Puccinia recondita tarafından neden olunur. Bulgaristan'daki koşullar patojenler için son derece elverişlidir. Belirtiler, eliptik veya hafifçe uzamış pas kahverengi uredospor püstüllerinin ortaya çıkması ile karakterizedir. Bunlar sıklıkla büyür ve yaprak ayasının önemli bir kısmını kaplar, yaprak kıvrılır ve kurur. Tane küçük kalır ve pişirme kalitesi bozulur.

Kara sap pası.

Puccinia graminis tarafından neden olunur. Hastalığın belirtileri en sık saplar ve yaprak kınlarında ve daha seyrek olarak bitkilerin diğer yeşil kısımlarında görülür.

Cüce sürme.

Tilletia controversa tarafından neden olunur. Hastalık daha yüksek ve serin bölgeler için karakteristiktir. Enfekte bitkilerin sapları ciddi şekilde kısalır ve normalden 2 ila 4 kat daha kısa kalır. Bazı kardeşlerin başakları sadece bayrak yaprağının kınından yarıya kadar çıkar, diğerleri ise hiç çıkmaz.

Adi (kötü kokulu, sert) sürme.

Tilletia tritici ve *Tilletia levis* tarafından neden olunur. İkinci etmen Bulgaristan'da daha az yaygındır. Hastalık ülke için önemsiz düzeydedir.

Rastık.

Ustilago tritici tarafından neden olunur. Etkilenen bitkinin en üst yaprağının kınından, tamamen tahrip olmuş ve bir rastık sporu kütesine dönüşmüş bir başak çıkar. Sporlar sağlıklı bitkilerin çiçeklerine ulaşır ve böylece taneyi enfekte eder, burada kışı geçirirler.

Kök boğazı çürüklüğü.

Fusarium culmorum tarafından neden olunur.

Kar küfü.

Monographella nivalis tarafından neden olunur. Toprak kaynaklı bir patojendir, bitkileri gelişimlerinin erken fenolojik aşamasında enfekte eder ve önemli zararlara yol açabilir.

Başak çürüklüğü.

Gibberella zeae ve *Fusarium culmorum* tarafından neden olunur. Tane olgunluğunun süt veya hamur aşamasında, küçük başaklar yavaşça solar. Şiddetli enfekte olan başaklar steril kalırken, daha az etkilenenler buruşuk tohumlar oluşturur.

Erken yaprak yanıklığı.

Mycosphaerella graminicola tarafından neden olunur. Belirtiler, önce alt yapraklarda görülen yaprak lekeleridir. Bunlar yavaş yavaş büyür ve birleşir, merkezde solar ve kenarları sararır veya kahverengileşir.

Helminthosporioz.

Cochliobolus sativus tarafından neden olunur. Farklı tipte hasarlar şeklinde ortaya çıkar – kahverengi lekeler, siyah embriyo veya kök çürüklüğü.

Kök boğazı sap çürüklüğü ve parazitik yatma.

Pseudocercospora herpotrichoides tarafından neden olunur. Bitkiler sapın tabanından enfekte olur. Orada koyu bir sınırı olan uzun eliptik şekilli sarı-kahverengi lekeler oluşur. Hasar 1–2 boğum aşamasından önce meydana gelirse, bitki çürür ve yatar.

Kök çürüklüğü (Take-all).

Gaeumannomyces graminis tarafından neden olunur. Hastalık arpa ve çavdarda da görülür, ancak en çok buğday için karakteristiktir. Alkali reaksiyonlu hafif topraklı, ekim nöbeti uygulanmayan ve düşük tarımsal uygulamalar altındaki tarlalarda ortaya çıkar. Belirtiler, yeni çıkmış genç bitkilerde bile görülür; bu bitkiler büyümede geri kalır, yaprakları sararır ve kurur ve sıklıkla ölürler.

Viral hastalıklar

Arpa cüce sarılığı.

Barley yellow dwarf virus tarafından neden olunan yaygın bir viral hastalıktır. Virüs, tahıllarda parazitlenen birkaç yaprak biti türü tarafından hasta bitkilerden sağlıklı bitkilere taşınır. Bulgaristan'da en yaygın vektörler *Rhopalosiphon padi* ve *Sitobion avenae*'dir. Bitki büyümesi şiddetli şekilde baskılanır (cüceleşme), yoğun kardeşlenme ve yapraklarda yoğun sarı veya kırmızı renklenme görülür.

Buğday cüceliği.

Wheat dwarf virus tarafından neden olunur.

Buğday şerit mozaiği.

Wheat streak mosaic virus tarafından neden olunan viral bir hastalıktır. Mekanik olarak (özsü yoluyla) ve esas olarak birkaç akar türü tarafından taşınır. Bulgaristan'da en yaygın vektörler *Aceria tulipae* ve *Aceria tosicella*'dır. Esas olarak buğday etkilenir, ancak arpa da saldırıya uğrar. Küçük lekelerin ortaya çıkmasıyla kendini gösterir, bu lekeler daha sonra yaprak ayasının ucuna kadar uzanan boyuna şeritlere dönüşür. Hasta bitkiler klorotik bir görünüm alır. Hasta bitkilerin kardeşleri zayıftır, bodurdur ve neredeyse hiç başaklanma aşamasına ulaşmaz.

Bakteriyel hastalıklar

Kök boğazı bakteriyozu.

Pseudomonas syringae tarafından neden olunur. Belirtiler üç yönde kendini gösterir: kök ve sap çürüklüğü; yaprak, sap ve başak lekesi; başakta sterilite veya buruşuk tane oluşumu ile deformasyon.